Determinanten van opleidingsverschillen in levensverwachting 35-80 jaar

Wilma Nusselder
w.nusselder@erasmusmc.nl

Determinanten van opleidingsverschillen in levensverwachting 35-80 jaar

Wilma Nusselder, Jose Rubio Valverde, Johan Mackenbach
Instituut Maatschappelijke Gezondheidszorg
Erasmus MC
w.nusselder@erasmusmc.nl

Achtergrond en vraagstelling

- Mensen met een lage opleiding hebben een kortere levensverwachting dan mensen met hoge opleiding

	Levensverwachting tussen 35-80 jaar (in jaren)			
Opleidingsniveau	Nederland		Noordwest Europa	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Laag	39,7	41,3	38,6	41,2
Midden	40,9	42,2	40,4	42,3
Hoog	42,0	42,7	41,7	42,8
Verschil hoog-laag	*2,3*	*1,4*	*3,1*	*1,6*

- Deze paper: Wat is de bijdrage van 8 risico factoren aan opleidingsverschillen in partiële levensverwachting tussen 35 en 80 jaar?

Opwaarts nivelleringsscenario

- Effect van veranderen van de prevalentie van de specifieke risicofactor in de laagopgeleide groep naar huidige prevalentie in de hoogopgeleide groep.
- We zien hoogopgeleiden als voorlopers
- We interpreteren het verschil in partiële levensverwachting voor en na het verlagen van de prevalentie van risicofactoren van laagopgeleiden tot het huidige niveau van hoogopgeleiden als de bijdrage van de risicofactor
- Focus op Nederland. Vergelijking met Noordwest Europa

Data

Doden	Leeftijd, geslacht, opleiding	Demetric-Lifepath database, EMC
Persoonsjaren	Leeftijd, geslacht, opleiding	Demetric-Lifepath database, EMC
Prevalentie van de risico factor	Leeftijd, geslacht, opleiding	Laag inkomen: EU-SILC Rest: European Social Survey (ESS)
Relatief risico sterfte	Sterfte blootgestelde groep(en) /sterfte referentie groep	Literatuur, meestal meta-analyses of reviews

Noordwest Europa is: Finland, Zweden, Noorwegen, Denemarken, Europa, Engeland & Wales, België, Nederland, Oostenrijk, Zwitserland, Frankrijk

Methode

Beschrijvende analyses:

- Leeftijd gestandaardiseerde prevalentie van de risicofactoren
- Prevalentie ratio: prevalentie laag/ prevalentie hoog

Scenario analyses:

- Standaard overlevingstafel voor partiële levensverwachting tussen leeftijd 35 en 80 jaar (maximaal 45 jaar als niemand overlijdt), naar opleiding en geslacht
- Populatie Attributieve Fractie (PAF) geeft % reductie in sterfte door verlagen blootstelling aan de risico factor
- PAF is functie van prevalentie van de risicofactor in huidige situatie, prevalentie na verlaging blootstelling en het relatieve risico op sterfte
- Alles leeftijdsspecifiek (5 jaar leeftijdsgroepen)

Risicofactoren

Risicofactor	Prevalentie ratio Nederland		Prevalentie ratio Noordwest Europa		Relatief risico (RR) van risicofactor op sterfte	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	RR	Categorie (ref=1)
Handmatig beroep vader	1,7	2,1	1,7	2,0	1,1	Handmatig
Laag inkomen	2,7	3,1	3,6	4,3	1,3	Laagste kwintiel
Weinig sociale contacten	1,1	1,2	1,1	1,4	1,1	< 1 keer per week
Roken	2,0	2,8	2,3	2,6	2,2 1,3	Roker Ex-roker
Hoge alcohol consumptie	1,0	2,2	1,3	0,9	1,1 1,4	25-<45 gr/dag >=45 gr/dag
Hoog lichaamsgewicht	1,3	1,5	1,3	1,7	1,1 1,7	Overgewicht Obesitas
Weinig lichaamsbeweging	0,9	1,0	1,0	1,0	1,3	< 5 dagen per week
Weinig groente en fruit	1,2	1,6	1,5	1,8	1,1	< 1 keer per dag

Bijdrage risicofactor aan verschil levensverwachting (hoog-laag)

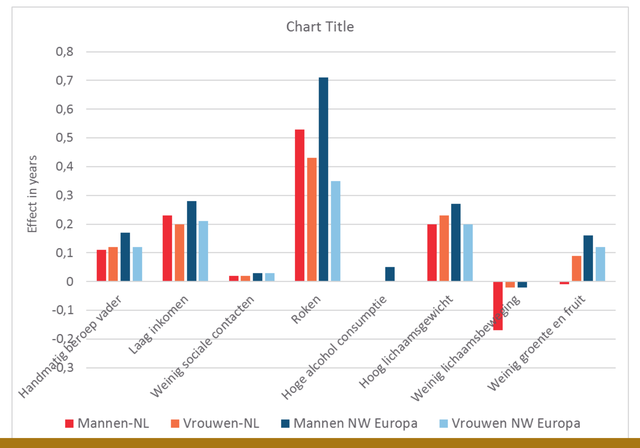

Opwaarts nivelleringsscenario: effect op levensverwachting laag = effect op verschil hoog - laag

Conclusie

- Grootste bijdrage aan verschillen in levensverwachting tussen 35 en 80 jaar tussen laag en hoogopgeleiden zijn: roken, laag inkomen en hoog lichaamsgewicht
- Het patroon voor Nederland komt grotendeels overeen met de andere landen
  - Effect roken is voor kleiner voor mannen en groter voor vrouwen in Nederland
  - Effect van laag inkomen is kleiner in Nederland door kleinere inkomensverschillen
- Onze resultaten laten zien dat het niet alleen de leefstijlfactoren zijn die de verschillen verklaren
- Het is niet aannemelijk is dat verschillen in levensverwachting tussen hoog en laag opgeleiden binnen afzienbare tijd zullen verdwijnen